

Lăudabile, deopotrivă, inițiativa editorului (Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a Județului Satu Mare) și eforturile îngrijitorului acestei ediții de texte selectate din presa interbelică sătmăreană, Gh. Toduț – autor, totodată, al studiului introductiv (29 p.) – de a pune la îndemâna celor interesați de evoluția climatului cultural românesc nord-vestic în deceniile 3 și 4 ale secolului trecut o asemenea lucrare documentară.

În *Studiul introductiv*, structurat pe 4 subcapitole (*Realități culturale sătmărene în primii ani după Unire (1920-1921)*), *Contribuția unor tineri intelectuali din Veciul Regat și Transilvania la afirmarea național-culturală a părților sătmărene după 1918*, *Revista "Țara de Sus" și disputa asupra numelui orașului Satu Mare*, *Reviste culturale sătmărene*), harnicul cercetător Gheorghe Toduț întreprinde o judicioasă radiografie a tabloului cultural-național al acestui ținut situat la frontiera nord-vestică a etnicului românesc, relevând contribuția concertată la ridicarea spirituală a zonei a puținilor intelectuali români localnici (cunoscutul luptător național Dr. Vasile Lucaciu și fratele său, Constantin) și a celor veniți – și împământeniți aici – din alte părți de țară (Darius Pop, Anton Davidescu, G.M. Zamfirescu, George A. Petre, D. Hinoveanu, Eugen Seleș, Al. Nicorescu, Octavian Ruleanu, Vasile Scurtu, etc.), prin reorganizarea învățământului preuniversitar de toate gradele, editarea de ziare și reviste ("Satu Mare", "Țara de Sus", "Săgeata", "Sentinela de Nord", "Mustul care se limpezește", "Muguri", "Afirmarea", "Datina") și reactivarea ASTREI.

Din cele 123 de texte (articole de presă) selectate și inserate în acest volum, câteva ne-au atras, cu deosebire, atenția și le semnalăm ca atare: "Importanța revistelor din noile provincii", "Ofensiva culturală", "Sătmarul nu intră în zona culturală?", "Un colț de Românie nouă", "ASTRA ne cheamă", "Lipsa unei politici culturale la Satu Mare", Vechimea elementului românesc în Sătmar", "După zece ani de viață școlară românească", Aspectele culturale ale graniței noastre", "Pentru o istorie a Sătmarului", Conștiință națională și geografie", "George Mihail Zamfirescu. Un gând pios din Sătmarul întâielor sale debuturi", "Gânduri pentru acei ce nesocotesc necesitățile spirituale ale Sătmarului". În concluzie, o lucrare utilă de istorie culturală locală, care presupune o necesară continuare într-o viitoare carte despre tabloul postbelic al vieții culturale sătmărene. În definitiv, viața acestei regiuni nu s-a oprit în august 1940. (Cornel Grad)

3. George Vulturescu, *Cultură și literatură în ținuturile Sătmarului. Dicționar (1700-2000)*, Ed. Muzeului Sătmar, Satu Mare, 2000, 297 p. [Cuvânt înainte – G. Vulturescu, p. 5-9; Postfață – Nae Antonescu, p. 265-268; Anexe I – II, p. 271-285; Bibliografie generală, p. 289-291]

Conform datelor tehnice enumerate în *Cuvântul înainte*, semnat de G. Vulturescu, pentru includerea celor 147 de scriitori – n.n.: poate mai corect era termenul "autori" sau "personalități culturale" –, indiferent de etnie, nominalizați în acest dicționar s-a utilizat un triplu criteriu de selecție (1. "scriitori născuți în județul Satu Mare"; 2. "scriitori care s-au stabilit, naturalizat, pe parcursul anilor în județul Satu Mare"; 3. "scriitori «în trecere» prin Satu Mare"), iar pentru publicații (22 la număr) exclusiv cel al locului de apariție. La fel, n-ar fi stricat să se precizeze și că limitele spațial geografice de referință ale județului Satu Mare sunt cele stabilite prin reorganizarea teritorial-administrativă din 1968, care sunt sensibil diferite față de cele dinaintea de începutul deceniului 6 al secolului trecut. S-ar fi evitat unele posibile obiecții de "imperialism" local în dauna județelor vecine, Maramureș, Bihor și Sălaj (cum este cazul unor scriitori ca Valeriu Achim, Ady Endre, Ady Mariska, C-tin Alpini, Ioan Ardeleanu Senior, George Boitor, Petru Bran, Petru Cupcea, Gheorghe Glodeanu, Mircea Gozaru, Vasile Iuțiu, Iustin Popfiu, etc.).

Trecând peste aceste observații minore, trebuie, cu necesitate, să apreciem cum se cuvine efortul benedictin, responsabil și de lungă durată pentru a culege și selecta din noianul de informații – multe minore sau contradictorii – date sugestive, certe, demne să justifice opțiunile autorului pentru a le include în acest dicționar și, totodată, spre a trezi interesul beneficiarilor lui – cititorii. Din acest punct de vedere, rezultatele sunt pe măsură și G. Vulturescu merită toate laudele pentru că prin acest dicționar a contribuit rodnic la o mai bună și dreaptă cunoaștere (și recunoaștere) a personalităților culturale născute ori împământenite aici, la frontiera nord-vestică a României, sau chiar a celor aflate doar «în trecere», mai mult sau mai puțin grăbită, dar rămasă în memoria colectivă a locului. În acest sens, articolele consacrate fiecărei personalități sunt judicios structurate, cuprinzând, fiecare, datele biografice și bibliografice esențiale (civile, studii, activitate profesională și de creație cultural-literară, debut etc.), referințe critice și opinii despre operă, care oferă cititorului un summum de informații utile, verificate. Poate doar unele scăpări de corectură, strecurate pe alocuri, mai ales la toponimele străine de județ, stârnesc ceva nedumeriri (vezi *Vijuleț* – corect: *Vinjuleț*; *Glodu Someșului*, nu *Gladu*; *Cheresig*, nu *Chersig*, etc.), dar nu sunt de natură a pune la îndoială valoarea indiscutabilă a lucrării de față. (Cornel Grad)